
Musikpolitiskt program

Innehållsförteckning

Inledning	3
1. Musikens och musikernas roll i samhället	4
2. De sociala trygghetssystemen.....	6
3. Arbetsmarknaden för musiker.....	8
3.1 Inkomster från livegig	8
3.2 Upphovsrättsliga intäkter	9
4. Offentliga satsningar på musik	12
5. Jämställdhet.....	14
6. Arbetsmiljö	16
7. Sexuella trakasserier.....	17
8. Diskriminering	18

Inledning

Musikerförbundet representerar Sveriges professionella musiker, artister och stagehands. Vi vet att musiker tillför mycket till det svenska samhället, och ska därmed självklart ha rätt till en trygg vardag, arbetsmiljö och även få ta del av det ekonomiska värde vi skapar.

Musikbranschens struktur gör att arbetsituationen i de flesta fall inte påminner om den generella struktur som arbetsmarknaden har. Musiker är egenföretagare, frilansare, anställda eller en kombination av dessa. Det gör att dagens trygghetssystem inte är anpassade till vår bransch eftersom dagens system bygger på traditionella anställningar. Därför behöver systemen anpassas och uppdateras för att skapa samma trygga situation för samtliga inom kulturens ekosystem.

Musikers arbetsplatser kan variera från dag till dag vilket gör att arbetsmiljön riskerar att variera om inte samma riktlinjer och krav gäller för samtliga arrangörer. I arbetsmiljöarbetet ingår också att säkra en trygg arbetsituation oavsett vem du är. Musikbranschen behöver skyndsamt förbättra sin representation och sitt antidiskrimineringsarbete. Det gäller både organisationer, institutioner och bolag.

Musiker verkar mitt i den snabba digitala utvecklingen. Ersättningsmodellerna inom detta område behöver ständigt bevakas och regleras i linje med samtiden.

I detta musikpolitiska program lyfter vi fram de utvecklingsområden som är viktigast just nu för yrkesverksamma musiker. Programmet uppdateras årligen och ska ge politiker och opinionsbildare en större inblick i musikernas verklighet och dess utmaningar.

Vi uppmanar beslutsfattare att prioritera uppgiften att stärka och lyfta musikbranschen med hjälp av våra skarpa förslag.

1. Musikens och musikernas roll i samhället

Bakgrund:

Sverige är en av världens främsta musikexportländer och EU:s enda nettoexportör av musik. År 2024 uppgick branschens samlade värde – inklusive upphovsrätt, inspelad musik och livemusik, nationellt och internationellt – till 17,2 miljarder kronor. Trots detta betalade staten endast ut 4,1 miljoner kronor till Export Music Sweden, vilket motsvarar en dryg promille av de intäkter som genererades via Stim året innan, eller cirka 39 öre per invånare. Sverige ligger därmed efter övriga Norden i exportfrämjande satsningar, trots att ökade investeringar internationellt driver tillväxt.

Musikens värde är dock mycket större än ekonomin. Forskning visar att den stärker lärande, hälsa och delaktighet. När grundskolor, studieförbund och folkhögskolor haft goda resurser har det gynnat både återväxt och samhälle.

Samhällets långsiktiga kultursatsningar har skapat många musikunder. Det handlar om barn och unga som genom musiken har hittat sin trygga plats för att kunna utvecklas som människor och ta sig an världen, om hur nya spännande musikaliska uttryck har skapats som omkullkastat musikhistoriens regler och om stora artister som ABBA, Roxette, Avicii och Zara Larsson, som satt Sverige på världskartan.

Som publik och musikkonsument kan du få en uppfattning av att en musikers arbete mest går ut på att göra inspelningar och stå på scen, men att arbeta som musiker innebär ett omfattande och ofta osynligt arbete utanför scenen och på inspelningen, i form av övning, komposition, repetition, resor, administration, finansieringsansökningar och marknadsföring.

Problembild:

Under många år har kulturbudgetens andel av hela statsbudgeten stadigt minskat. Dels på grund av neddragningar, dels på grund av att anslagen inte har räknats upp i takt med inflation och index.

Minskade kulturanslag skapar ekonomisk otrygghet och gör att färre vågar satsa på musikeryrket. Det leder till färre konserter (arbetsstillfällen och mötesplatser) och ett mer homogent musikkliv – med konsekvenser för både folkhälsa, samhällsgemenskap och konstnärlig förnyelse.

Sett till hur viktigt ett rikt och levande kulturliv är för ett välfärdssamhälle, så är de offentliga investeringarna små. Andelen av statsbudgeten (0,62%) har till exempel aldrig varit lägre än nu. Frågan är varför en så viktig del av en fungerande välfärd tillika en framgångsrik exportnäring får så begränsat stöd – och om Sverige har råd att inte satsa mer.

När ekonomin krymper tvingas många musiker ta andra jobb för att klara sin försörjning. Det minskar tiden för fördjupning, fortbildning och konstnärlig utveckling. Utrymmet att experimentera, utmana publiken och genomföra projekt som inte ger snabb ekonomisk avkastning försvinner.

Resultatet blir ett mer kortsiktigt och mindre nyskapande kulturliv. Samtidigt hårdnar konkurrensen. Musiker konkurrerar idag med AI som kan producera miljontals låtar varje vecka. Parallellt nedprioriteras musikutbildning i skolan och resurserna till studieförbund, kulturskolor och folkhögskolor har de senaste åren skurits ner.

Konsekvenserna är tydliga: en yrkeskår där många tjänar långt under medelinkomst och saknar ekonomisk trygghet vid sjukdom eller föräldraskap. Ett samhälle där färre får möjlighet att utveckla sin kreativitet eller uppleva levande musik. Och en nationell ekonomi som riskerar att förlora den styrka som musikexporten länge har bidragit med.

Önskvärt läge:

Musikerförbundet vill se beslutsfattare som förstår att ett starkt och offentligt finansierat musikliv där politiken håller armlängdsavstånd inte är en lyx – utan en förutsättning för ett fungerande välfärdssamhälle. För att garantera detta behöver musik vara en självklar del av uppväxten, skolan och civilsamhället. Ett gott exempel på detta är till exempel Piteå kommun som inkluderar musik-och kulturupplevelser i subventionerad friskvård. Musiken skapar mening och gemenskap. Den utmanar normer, stärker yttrandefriheten och håller det fria tänkandet levande. Vi vill att skolplanerna öppnas upp för återinförandet av mer undervisning i estetiska ämnen.

För att detta ska vara möjligt måste musikeryrket vara ett reellt och tryggt val, oavsett kön, bakgrund eller ekonomi. Trygghetssystemen måste inkludera även kulturarbetare, och företagsklimatet måste omfatta dem som verkar inom musiken.

Musikerförbundet vill se att exportstödet höjs till 10 miljoner kronor per år, motsvarande cirka 0,3 procent av de skatteintäkter som Stim-anslutna låtskrivare genererar.

Kort sagt: vi vill ha en musikpolitik som fortsätter att göra Sverige starkt – ekonomiskt, socialt och demokratiskt – och beslutsfattare som behandlar musiken som den samhällsbärande kraft den är.

Musikerförbundet kräver att

- skolplanerna för grundskola och gymnasium öppnas upp för återinförandet av både mer obligatorisk och frivillig undervisning i estetiska ämnen
- minst 10 miljoner kronor per år i offentligt stöd ska gå till musikexport
- principen om armlängds avstånd mellan politik och kulturskapare värnas
- musik-och kulturupplevelser inkluderas i subventionerad friskvård (som i Piteå kommun)

2. De sociala trygghetssystemen

Bakgrund:

Kulturarbetarna har ett lika långt och produktivt arbetsliv som andra yrkesgrupper och våra skattepengar är ett viktigt bidrag till finansieringen av de allmänna trygghetssystemen. För oss är det därför också en självklarhet att kulturarbetare ska få ta del av de trygghetssystem som samhället erbjuder.

Musikers arbetssituation är unik på flera sätt och påminner inte om de traditionella anställningsformaten som dagens trygghetssystem är baserade på. Även arbetstiderna ser annorlunda ut vilket även påverkar musikers möjligheter att ta del av trygghetssystem. Musikerförbundets medlemmar verkar ofta inom den så kallade gig-ekonomin, som är en rörlig arbetsmarknad där fasta anställningar är ovanliga och där arbetsgivare föredrar att uppdragstagarna fakturerar istället för att få lön. Utövande musiker och artister har således sällan normala anställningar och är oftast så gott som tvingade att driva eget företag. Många är också så kallade kombinatörer som kombinerar korta anställningar med att driva enskild firma. De tillhör därmed en grupp med så kallade atypiska anställningar som i dagens system har svårt att få stöd på ett likvärdigt sätt som de med mer normala anställningar. Under Covid-19-pandemin blev det extra tydligt hur frilansande musiker och artister har svårt att få tillgång till de sociala trygghetssystemen.

Problembild:

När musiker och artister behöver hjälp av det sociala skyddsnetet i form av a-kassa, sjukersättning, föräldrapenning eller liknande, stöter de ofta på hinder. Arbetade timmar är svårt att definiera och rapportera som musiker då mycket tid läggs ner på att komponera eller repetera, vilket inte sällan sker i hemmet. En musiker som har F-skattsedel och åker på turné en del av året, har problem att kvalificera sig för a-kassa eller sociala försäkringar utifrån dagens regelverk.

När A-kasseperioden är slut hänvisas arbetslösa till Arbetsförmedlingens arbetsmarknads-politiska program (jobb och utvecklingsgarantin). Vi ser att även denna åtgärd omfattas av ett regelverk som inte hängt med i utvecklingen och behöver, likt A-kassan, anpassas för den grupp som Musikerförbundet representerar. Även möjligheten till barnomsorg är ett problematiskt område för samtliga inom kulturområdet då arbetstiderna ofta är förlagda till kvällar och helger.

Många av våra medlemmar upplever att dagens sjukpenningssystem och särskilt beräkningen av SGI är svår att förstå. Det är svårt att veta om man har rätt till sjukpenning och vilken nivå SGI:n ligger på den dagen man blir sjuk. Detta leder till att många utövande musiker och artister avstår från att ansöka om sjukpenning. Från Musikerförbundets sida märker vi också att det inte sällan blir fel när Försäkringskassan beräknar SGI och att våra medlemmar därför upplever systemet som godtyckligt.

Gällande sjukpenningssystem ger inte en tillräcklig social trygghet för landets frilansande, yrkesverksamma musiker. Vi har därför länge påpekat att det finns ett stort reformbehov av dagens sjukpenningssystem. Det är idag ganska enkelt att räkna ut SGI (sjukpenninggrundande inkomst) för de som har en normal anställning. I de fallen tittar Försäkringskassan tillbaka på de senaste sex månaderna och räknar om det till en årlig inkomst. För egenföretagare och kombinatörer är det med nuvarande system i stället svårt att räkna ut SGI då det krävs att man har ett arbete som kan antas vara under minst sex månader i följd eller är årligen återkommande för att få sin SGI fastställd. Yrkesverksamma musiker och artister går ofta in och ut ur korta uppdrag och anställningar och de kan exempelvis lägga mycket tid och arbete på projekt där betalningen för arbetet kommer långt senare i processen, exempelvis i form av royalty. Detta

gör att tröskeln att kvalificera sig för sjukpenning ofta blir för hög för våra medlemmar. Dagens regelverk leder alltså till att många av våra medlemmar hamnar utanför socialförsäkrings-systemet trots att de arbetar och betalar skatt och sociala avgifter.

Många musiker lever även delvis på arbetsstipendium en del av året. Denna inkomst kan idag inte räknas med som ersättningsgrund för A-kassa och SGI, trots att pengarna är menade som en lön för att förvalta sitt hantverk.

Önskvärt läge:

För att även musiker skall kunna ta del av de trygghetssystem som samhället idag erbjuder så krävs en anpassning till musikers arbets- och anställningssituation. De sociala trygghetssystemen måste vara anpassade till musikers yrkesverksamhet så att även musikers arbetssituation och anställningsform representeras och omfattas i regelverken.

Ersättningsmodellerna bör beräknas minst på en årsinkomst för musiker med hänvisning till det ojämna inkomstflödet som ligger i yrkets natur. Där bör även arbetsstipendium räknas med för att få en så verklighetstrogen beräkning på inkomst som möjligt.

För att öka förutsägbarheten för frilansare och egenföretagare bör SGI beräknas utifrån historiska inkomster. Det är rimligt att alla inkomster där den enskilde har betalat skatt och sociala avgifter ska ingå i de sammanräknade inkomsterna. Har man bidragit till systemet så ska man vara skyddad av socialförsäkringssystemet.

Ett exempel på en bra åtgärd sker genom Musikalliansen som är ett aktiebolag med statligt stöd från Kulturdepartementet via Statens kulturråd. De anställer musiker för att skapa trygghet och stabilitet mellan uppdrag och anställningar. Vi vill att medel skjuts till så att fler musiker kan ges den möjligheten. Idag finns alliansmodellen inom musik, teater och dans. Vi vill även se en utvecklad alliansmodell där fler yrken inom scenbranschen som exempelvis tekniker, producenter och stagehands blir inkluderade.

För att omfatta samtliga inom kulturområdet behöver Arbetsförmedlingens arbetsmarknads-politiska åtgärder anpassas och ses över för att inkludera arbetsmarknaden som kulturen representerar.

För att möjliggöra samma trygghet för musiker så måste även barnomsorgen utvecklas. Det måste finnas möjligheter till barnomsorg på kvällar och helger för att inkludera de behov som finns.

Musikerförbundet kräver att

- Samtliga ersättningsmodeller beräknas per helår
- A-kasssystemet anpassas till musikers arbetssituation
- A-kassans ersättningsperiod förlängs
- SGI ska kunna beslutas utifrån historiska inkomster.
- Mer medel anslås till Musikalliansen, så att fler fritt verksamma musiker ska omfattas
- Alliansmodellen utökas för att gälla fler yrken, exempelvis tekniker, producenter och stagehands
- Jobb och utvecklingsgarantin anpassas till musikers verklighet
- Barnomsorg införs på obekvämt arbetstid i landets alla kommuner
- Alla statliga stipendier ska ligga till grund för inkomstberäkning

3. Arbetsmarknaden för musiker

3.1 Inkomster från liveigig

Bakgrund:

Inom musikeryrket råder det hög konkurrens om jobben. Till stor del behöver musiker även vara entreprenörer för att hitta nya vägar för att nå publik. Antalet musiker med F-skatt ökar stadigt och frilansare som fakturerar för sitt arbete utgör en majoritet av branschen.

Problembild:

Musiker med F-skatt befinner sig i en arbetsrättslig gråzon, vilket arbetsgivare utnyttjar till musikerns nackdel. Vanligt är att arbetsgivaren skickar ut ett fakturaunderlag till musikern där musikern förväntas lägga på den av Skatteverket fastställda nedsättningen av arbetsgivaravgiften trots att den faktiska kostnaden för musikern är betydligt högre. Det gör att många musiker och artister känner sig tvingade att konkurrera om gigen/arbetstillfällen med dumpade priser/gager. Anser uppdragsgivaren att musikern är för dyr, väntar det alltid någon annan runt hörnet som är redo att acceptera dessa villkor.

Inom orkestrarna pressar uppdragsgivarna priserna och musikbranschen håller på att utvecklas till en låglönemarknad där allt färre kan leva på sitt arbete. Riktigt oseriösa uppdragsgivare argumenterar även ibland för att PR-värdet är betalning nog. Oetablerade musiker och artister förväntas acceptera skambud för att få in en fot i branschen med välbetalda spelningar i framtiden när karriären tar fart. Detta skapar en osund konkurrenssituation för alla som verkar inom musikbranschen. I förlängningen drabbar det även lönesättningen för musikerkollektivet i stort, oavsett om ersättning för arbetet betalas ut som lön eller via faktura. När tillräckligt många pressas till giga under minimiersättningarna dumpas gagera för alla.

Önskvärt läge:

Musikerförbundets riksminimitariff anger den absoluta lägstanivån på gager och andra ersättningar som en musiker bör acceptera i lön eller på faktura när man engageras av arrangörer med eller utan kollektivavtal. Gager inom livemusiken riskerar ständigt lönedumpning vilket måste motverkas. Tariffen ska ses som en lägsta nivå på samma sätt som kollektivavtal används i andra branscher. Självklart är målsättningen att den faktiska ersättningen ska vara betydligt högre än tariffens nivåer.

Arrangörens intäkter ökar med livemusik och då bör musiker och artister få en rättmätig del av det ekonomiska värde som de genererar. När skattepengar används för att finansiera musiker bör denna tariff därför användas som norm. Kulturrådet har anammat tariffen, vilket innebär att alla aktuella arrangemang som de finansierar ska följa den. Detta borde gälla i hela den offentliga sektorn.

Arrangörer av livemusik har ofta väldigt lite och ibland inga offentliga medel i stöd.

Musikerförbundet kräver att

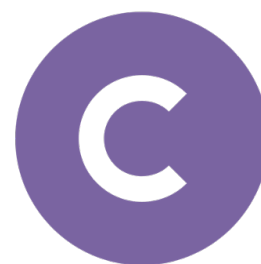
- Riksminimitariffen ska gälla i hela den offentliga kultursektorn.
- Musikskapare ska få en rimlig del av det värde som deras musik skapar
- Livemusiken stärks genom bättre förutsättningar och fler scener

3.2 Upphovsrättsliga intäkter

Bakgrund:

För många musiker och musikskapare är upphovsrättsliga intäkter, det vill säga intäkter som genereras vid spridningen av deras verk och prestationer, en viktig inkomstkälla. Med den digitala tidsåldern utmanas upphovsrätten ständigt av bland annat nya digitala affärsmodeller och stora internationella aktörer. Tekniken fortsätter att utvecklas i snabb takt, marknaden ändras och maktförhållandena förskjuts genom att gå från musikerna till musikbolag och vidare till musikplattformarna. Musik har aldrig varit så lättillgänglig som den är idag. Mer än 90 procent av all musikförsäljning består idag av digital försäljning och framför allt genom streaming av musik på olika digitala plattformar. Kostnader som tidigare existerat med anledning av pressning, distribution, lager och transport har försvunnit. Trots dessa förutsättningar är ersättningarna till musiker och musikskapare fortfarande beklämmande låga.

De stora aktörerna har en dominerande ställning på marknaden och ställer ultimatum på avtalsvillkor där de nya affärsmodellerna exempelvis kan innebära totala friköp av musikskaparnas rättigheter för ett lågt engångsbelopp. Musiksynkronisering, koppling av ljud till bild i tv, film, reklam och dataspel, är en källa till många arbetstillfällen för upphovspersoner och utövare. Tyvärr kräver företaget inom sektorn ofta att alla rättigheter övergår till dem mot låga arvoden, genom friköp eller work-for-hire-avtal. Denna praxis leder till orimligt låga ersättningar, även från stora bolag och resulterar i negativa konsekvenser för upphovspersonerna och utövarna.

Den snabba utvecklingen av artificiell intelligens (AI) har haft en betydande inverkan på musikbranschen. AI används för att skapa och bearbeta musik på sätt som tidigare var otänkbara. Teknologiska framsteg har möjliggjort skapandet av AI-algoritmer som kan komponera, arrangera och producera musik med förbluffande precision och kreativitet. Många musiker kan självklart dra fördel av att använda generativ AI som ett verktyg i sitt arbete. Det finns dock betydande risker med en ökad användning av generativ AI som kan leda till negativa konsekvenser för yrkesmusiker. Minskade arbetsmöjligheter, ökad konkurrens från billigare AI-genererad musik och inte minst upphovsrättsliga utmaningar.

Regeringen tillsatte år 2021 en utredning för att undersöka möjligheten att införa en oavvislig ersättningsrätt för utövande konstnärer. Musikerförbundet stödde detta förslag medan musikbolagen motsatte sig det. Utredningen kom till slutsatsen att det inte fanns tillräckliga skäl för att införa en sådan ersättningsrätt.

Problembild:

De digitala streamingplattformarna använder sig idag av en marknadsandelsbaserad ersättningsmodell där pengarna fördelas procentuellt mellan det totala antalet lyssningar. Denna ersättningsmodell gynnar stora mainstreamartister på bekostnad av mindre.

Idag är det lätt för musikskapare att självmant både skapa och ge ut musikaliska verk direkt från hemmet. Många musikskapare och utövande konstnärer gör detta och ingår avtal med musikbolag utan att ens ha kännedom om vilka rättigheter de har och vad deras värde är. I värsta fall pressas musiker till friköp som leder till att de helt går miste om alla framtida inkomster verket genererar. Många EU-bolag använder friköp/work-for-hire-avtal med amerikansk lagstiftning, vilket leder till svaga rättigheter och låga arvoden för skaparna. Avtalen bryter dessutom ofta mot EU-direktiv och grundläggande rättigheter. Många uppdragsgivare missförstår också lagstiftningen, vilket ytterligare försvårar situationen för skaparna.

En av de främsta utmaningarna med användningen av AI inom musikbranschen är hanteringen av upphovsrätt och immateriella rättigheter. Traditionellt sett har upphovsrätten till

musikaliska verk varit klart definierad och skyddad genom lagar och förordningar. Men med AI:s förmåga att generera och manipulera musik skapas komplexa frågor kring äganderätt, licensiering och ersättning. Ett av de största problemen med AI-genererad musik kretsar kring upphovsrätt och immateriella rättigheter. Det råder idag inga tvivel om att flera av de mest populära AI-modellerna tränas med hjälp av stora mängder upphovsrättsskyddat material. Detta sker utan uphovspersonernas godkännande samt att de inte erhåller någon ersättning för ett sådant nyttjande. Denna form av användning av upphovsrättsskyddat material utgör förstås ett intrång i uphovspersonernas rättigheter. Många av techbolagen som utvecklar AI-modellerna invänder dock att nyttjandet sker i forskningssyfte och att uphovsrättslagens inskränkning för så kallad text- och datautvinning (15 a § URL) gör att det varken krävs godkännande från uphovspersonerna eller att ersättning ska utges för nyttjandet.

Artister, och särskilt sessionsmusiker som medverkar vid musikinspelningar har varken en lämplig eller skälig ersättning idag när deras prestationer streamas. En oavvislig ersättningsrätt, det vill säga en obligatorisk avgift för strömningstjänsterna, var en chans för Sverige att göra rätt för sig enligt direktivet. Genom den utredning som gjordes 2021 sa Sverige nej till att ge utövande musiker en lämplig och skälig ersättning. Utredningen framförde i stället att det ligger på musiker och artister själva att förhandla till sig en bättre ersättning, något som är mycket svårt då styrkeförhållandet mellan parterna ofta är mycket ojämnt.

Önskvärt läge:

Dagens teknik skulle kunna medföra att den ekonomiska ersättning som ett verk genererar när det streamas, kan fördelas utifrån den faktiska användningen. En användarcentrerad ersättningsmodell där ersättningen utgår ifrån det individuella kontot skulle vara betydligt mer rättvis. Ersättningarna från varje månadsabonnent delas då mellan de artister som prenumeranten faktiskt lyssnat på. En användarcentrerad modell skulle motverka den orättvisa inkomstfördelning som råder idag samt ge möjlighet för konsumenten att styra vart ens pengar går.

Det är önskvärt att kollektiva avtal om golv och/eller en riksminitariff för arvoden till uppdragskompositörer upprättas. Frankrike har i lag förbjudit kontrakt som kan beröva uphovspersonerna deras rätt till proportionell ersättning, oavsett tillämplig lag i kontraktet, vilket visar att lagstiftningen kan vara ett alternativ för att förbättra uphovspersonernas villkor i branschen. Även work-for-hire-avtal med amerikanska företag bör ifrågasättas juridiskt, då det idag finns kryphål i gemenskapsrätten som ger amerikanska företag möjlighet att kringgå lagstiftningen. På europeisk nivå behöver EU-kommissionen fortsatt utreda hur branschen ska komma till rätta med friköp, framförallt de friköp som görs av så kallade Video on Demand-företagen.

Det är idag uppenbart att techbolagen vid inlärningsprocessen använder sig av stora mängder uphovsrättsskyddat material för att träna sina AI-modeller. Musikerförbundet och många andra organisationer som representerar uphovspersoner är av uppfattningen att inskränningen för text- och datautvinning (15 a § URL) har missuppfattats av många, framförallt de stora techbolagen och att bestämmelsen inte kan tillämpas för att fritt använda uphovsrättsskyddade verk och prestationer som träningsdata för att utveckla generativ AI.

Ett möjligt verktyg för att hantera detta dilemma är att implementera licensieringssystem som ger möjlighet att reglera och kompensera för användningen av uphovsrättsskyddat material inom AI-baserad musikskapande. En sådan modell kan främja rättvisa avtal mellan uphovsrättsinnehavare och AI-användare och säkerställa att skaparna av ursprungligt material kompenseras adekvat. Kollektiva rättighetsförvaltare som SAMI och Stim kan komma att spela en central roll genom att utveckla standardiserade licensavtal som balanserar intressen och främjar rättvis ersättning. Genom att använda licensiering som ett verktyg kan musikbranschen främja innovation, skydda uphovsrätten och säkerställa rimlig kompensation för skaparna av uphovsrättsskyddat material inom AI-musikskapande, förutsatt att sådana initiativ utvecklas i samråd med alla intressenter.

Musikerförbundet fortsätter att arbeta för en oavvislig ersättningsrätt, men vi behöver överväga alternativa åtgärder för att förbättra utövarnas ersättningar. En annan väg att gå är att upprätta kollektivavtal för musikerna där vi säkerställer skäligt arvode, royalty och regler för hur prestationerna får användas för AI-träning.

Musikerförbundet kräver att

- Streamingtjänsterna går över till en användarcentrerad ersättningsmodell
- Totala friköp av musiker rättigheter motverkas
- Techbolagen utger ersättning till upphovspersonerna när de använder upphovsrättsskyddat material för att träna AI-modeller
- En ny utredning kring oavvislig ersättningsrätt tillsätts
- Musikkapare ska få en rimlig del av det värde som deras musik faktiskt skapar

4. Offentliga satsningar på musik

Bakgrund:

Musiker ska kunna vara yrkesverksamma med bra villkor inom alla delar av musikfältet i hela Sverige. Det ska finnas en arbetsmarknad i hela landet, såväl storstad som landsbygd.

Problembild:

En underfinansierad kulturpolitik

De offentliga anslagen för konstnärliga verksamheter och projekt är underfinansierade. Det konstaterades senast i den statliga återstartsutredningen ”Från kris till kraft” (SOU 2021:77). Först och främst behövs en förstärkning av ekonomiskt och strukturellt stöd till det fria kulturlivet i form av stipendier till kulturskapare och stöd till arrangörer och främjande infrastruktur som allianser och centrumbildningar. Samtidigt bör kulturanslagen omfördelas och prioritera anställningar av musiker inom konstnärlig produktion med likvärdig anställningstrygghet som administrativ personal.

Musik i hela landet

Musiker etablerar sig oftast i storstadsregionerna. Där finns ofta mer uppbyggd infrastruktur i form av högre utbildning, musikbolag, konsertscener med en stor, löpande verksamhet och främjandeverksamhet för professionella. Där finns också naturligt ett större nätverk av kollegor. Som professionell musiker spelar du däremot ofta på andra platser än där du bor och i många fall även internationellt.

Centraliseringen av kreativ kraft riskerar att dränera mindre städers och landsbygdens kulturutbud och föreningsliv och civilsamhälle har sällan tillräckliga resurser för att kunna arrangera ett kontinuerligt och brett utbud av konserter på professionell grund.

I nuläget är det frivilligt för kommuner att bedriva kulturskola. Kommunala besparingar kan tvinga kommuner att prioritera bort kulturskolan. Kulturskolans erbjudande varierar och vissa instrumentgrupper faller bort inom undervisningen.

Vi ser också stora risker för minskad återväxt och en ökad centralisering om studieförbundens musikverksamhet på kommunal nivå skulle minska i omfattning.

Underfinansiering

De offentliga kulturanslagen är otillräckliga då konstnärliga verksamheter och projekt som regel är underfinansierade. Samtidigt bör kulturanslagen omfördelas och prioritera anställningar av musiker inom konstnärlig produktion med likvärdig anställningstrygghet som administrativ personal. De musiker som är fritt verksamma har som regel små möjligheter till regional och kommunal finansiering även om stora summor avsätts för främjande av musik.

Önskvärt läge:

Före pandemin diskuterades kring en statlig musikutredning. Hösten 2019 hölls ett riksdagsseminarium där frågan lyftes med argument som att den statliga kulturpolitiken behöver uppdateras för att spegla och främja en verklighet som förändrats sedan politiken utformades. Coronakrisen har hjälpt oss att lyfta kulturens sårbarhet men också dess möjligheter framåt. Nu anser vi att tiden är kommen för en större utredning av musiklivets villkor och behov.

Vi vill se fler musiker anställda eller anlitate på Sveriges scener i både kommunal, regional, statlig eller privat regi. Det kan bli verklighet med höjning av anslagsramen, men även med omprioritering av nuvarande anslag. Det behövs också fler kompetenta, kontinuerliga och

stabila konsertarrangörer i hela landet och dessa bör lättare kunna ansöka om arrangörstöd. Stöden bör anpassas efter minimitariff och motsvarande krav ställas på redovisning av stöd. Vi vill också se att fler politikområden bidrar till finansiering av kulturen i de fall det finns samhällsvinster att göra på andra områden som hälsa, integration och så vidare.

Med ett företagsstöd riktat till kreativa och kulturella branscher i mindre städer och glesbygd skulle storstadskoncentrationen motverkas och fler arbetstillfällen skulle skapas för musiker över hela Sverige.

Tillsammans med föreningslivet är kulturskolan och studieförbunden viktiga nav för musikalisk kompetens på kommunal nivå. Vi vill se fortsatt vitala musikverksamheter i studieförbundens regi och vi vill se en avgiftsfri kulturskola i alla Sveriges kommuner, som erbjuder ett bredare urval av instrument och genrer samt undervisningsmetoder för att nå ut till fler barn och unga. En starkare kulturskola med bredare kompetens i alla Sveriges kommuner skulle ge hela Sverige ett musikaliskt kompetenslyft och bidra till fler arbetstillfällen inom hela musikfältet.

.

Musikerförbundet kräver att

- En statlig musikutredning tillsätts
- De statliga, regionala och kommunala kulturstöden ökar med en målsättning att anställa fler musiker eller ekonomiskt stödja fritt verksamma musiker och arrangörer så att minimitariffen kan följas i hela landet, på alla scener.
- Näringslivsstöd för kulturella och kreativa näringar i glesbygd tas fram
- Kommunerna ska erbjuda avgiftsfri kulturskola
- Kulturskolan breddar sitt utbud av instrument- och ensemblekurser, pedagogiska metoder och genrer
- Studieförbundens roll som musikaliska nav säkras och stärks

5. Jämställdhet

Bakgrund:

Musikbranschen är den minst könsbalanserade branschen inom kultursfären. Många satsningar har gjorts för att rätta till problemen, men än är det långt ifrån jämställt. Trots att musikutbildningar ofta har fokus på kvantitativ jämställdhet så händer det sedan något när man kliver in i yrkeslivet. Musikbranschen vittnar om att det idag finns en övervikt av män i branschen. Orsakerna till detta är flera, men musikbranschens intresseorganisation Musiksverige har i spåren efter #metoo-rörelsen vid undersökningar sett att män i maktpositioner ofta har en dämpande effekt på kvinnlig representation. Musikbranschen styrs ofta på männens villkor. Ett undantag är dock orkestrarna som anställer musiker genom provspelningar, där de sökande är helt anonyma. Resultatet har blivit att orkestrarna har en balanserad könsfördelning.

Genom musikhistorien har vi dessutom sett att kvinnliga musiker inte ges samma plats och betydelse som manliga musiker. Det behövs fler synliga förebilder som är kvinnliga musiker.

Problembild:

För att alla ska kunna verka på samma villkor och förverkliga sina ambitioner i musikbranschen, oavsett vilket kön du har, så krävs det förändringar. Trots att obalansen påvisats under många år går förändringsarbetet alltför långsamt och det är fortfarande männen som dominerar i organisationer, på scener, på festivaler, i styrelserum och i studios med mera. Stelbenta värderingar och könsmönster måste brytas för att ge plats åt nytänkande och utveckling. I Sverige finns sedan några år en Jämställdhetsmyndighet som skulle kunna fokusera på musikernas problembeskrivning. Musikbranschen bär ett stort ansvar då musik är något som varje människa berörs av och relaterar till. Unga människor växer upp med musik och påverkas av förebilder i musikvärlden. Detta cementeras om vi inte bryter mönstret. Kvinnliga förebilder inom musikeryrket ska inte vara ett undantag.

Önskvärt läge:

Vi vill se en öppen inkluderande musikbransch som är jämställd på alla nivåer.

En bransch där kön eller könsidentitet inte styr ditt yrkesval, ditt val av instrument eller din möjlighet att jobba i branschen. Arbetsplatser där det finns en könsfördelning på 50/50 är de mest välfungerande med en hälsosam arbetsmiljö. Utbildning och information är en beprövad god väg till förändring, för arrangörer, arbetsgivare och musikbranschen i stort. Jämställdhetsmyndigheten kan med fördel få uppdraget, och ekonomisk möjlighet, att under en period fokusera på jämställdhet i musikbranschen. Driva projekt och skapa utbildningar för att fortbilda och informera musikbranschen och aktörer kopplade till branschen. Inte minst med stärkande verksamheter som till exempel särskilda ledarskaps- eller styrelseutbildningar för kvinnor.

Musikerförbundet kräver att

- Könsfördelning 50/50 på samtliga arbetsplatser eftersträvas
- Särskilda statliga medel avsätts till Jämställdhetsmyndigheten för jämställdhetsarbete i musikbranschen
- Särskilda utbildningar i normkritik skapas och riktas till arrangörer och musikbranschen i helhet
- Särskilda branschspecifika program och ledarskapsutbildningar tas fram för kvinnor i musikbranschen.

6. Arbetsmiljö

Bakgrund:

Ingen som arbetar i musikbranschen ska gå sönder på jobbet. Våra medlemsgrupper arbetar ofta på tillfälliga arbetsplatser som byggts upp för en eller ett par kvällar. De ansvariga, varken på tillfälliga eller fasta arbetsplatser, ser inte alltid våra medlemmar som en del av personalen.

Problembild:

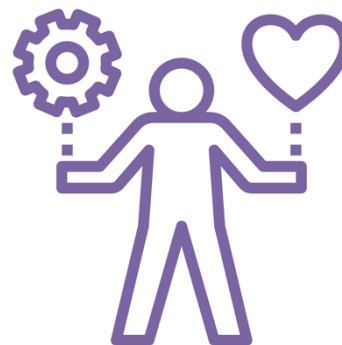
Många av våra medlemmar saknar tillsvidareanställning och kan inte ta uppdraget som lokalt skyddsombud. Våra regionala skyddsombud hinner inte att besöka alla tusentals arbetsställen, inom de ekonomiska ramar som vi har. Därför förekommer det arbetsplatser där ingen vakar över att de ansvariga för våra medlemmar tar sitt arbetsmiljöansvar. Detta resulterar ofta i att arbetsmiljön blir lidande.

Det gör det också synnerligen viktigt att kontrollerande myndigheter ofta och noggrant ser över arbetsmiljön på de ställen där våra medlemmar arbetar.

Önskvärt läge:

Både på och bakom scen ska det vara säkert och tryggt för oss att vistas. Arbetsgivarna ska ta det fulla ansvaret för arbetsmiljön och är skyldiga att hitta eventuella risker på arbetsplatserna samt åtgärda dessa.

För att lyckas säkerställa arbetsmiljön för de som arbetar i musikbranschen behöver samtliga ansvariga få kunskap och utbildning. För att anlita våra medlemsgrupper skulle det krävas en utbildning inom arbetsmiljö specifikt riktat mot evenemangsbranschen. Utbildningen bör utformas tillsammans med organisationer med god inblick i våra medlemmars arbetsliv och leda till medvetenhet och kunskap för att kvalitetssäkring. Utbildningen bör hantera alla fysiska arbetsmiljöfrågor men även frågor om diskriminering, jämställdhet och sexuella trakasserier. Utbildningen bör leda till en överenskommelse kring handlingsplaner och policy gällande arbetsmiljön för aktuellt arbetsställe och ses som ett tillstånd för att få arrangera musikevenemang. Medel bör öronmärkas för denna insats och regelverk bör ses över.

Musikerförbundet kräver att

- Kontrollerande myndighet i större utsträckning kontrollerar arbetsmiljön på ställen med livemusik
- Skyddsombudens ställning stärks både för tillsvidare- och visstidsanställda
- De statliga anslagen till RSO-verksamheten höjs
- Ett tillstånd för att anlita musiker inrättas som ges till arrangör efter genomgången arbetsmiljöutbildning
- Arbetsmiljölagen ses över så att den harmoniserar med de faktiska förhållandena på arbetsmarknaden

7. Sexuella trakasserier

Bakgrund:

År 2017 skakade #metoo världen och gav kvinnor modet att träda fram och berätta om sina upplevelser av sexuella trakasserier och maktmissbruk. Musikbranschen var inget undantag. I Sverige belyste upproppen #närmusikentystnar och #visjungerut de utbredda problemen med tystnadskultur och övergrepp inom branschen.

Oavsett genre eller nivå av etablering möter många kvinnliga musiker och artister en förminskande jargong, sexistiska attityder och djupt rotade fördomar. Musikbranschen har under lång tid präglats av en tystnadskultur som gör det svårt att ifrågasätta och anmäla övergrepp.

Problembild:

Musikbranschen ska ha **nolltolerans** mot sexuella trakasserier. Ingen ska behöva utsättas för övergrepp, kränkningar eller sexistiska villkor – varken på scen, i studion eller i andra professionella sammanhang.

För att skapa en trygg arbetsmiljö måste hela branschen aktivt motarbeta de strukturer som möjliggör fördomar och sexism. Ett stort problem är att utsatta musiker ofta tvingas fortsätta arbeta med sina förövare, eftersom arbetsmarknaden är liten och sammanlänkad. Att anmäla innebär en stor risk – den som träder fram kan utsättas för repressalier, gå miste om bokningar och förlora arbetstillfällen.

Dessutom saknas ofta tydliga riktlinjer och rutiner för hur arbetsgivare ska agera vid anmälningar. Utan en handlingsplan riskerar övergrepp att fortsätta utan konsekvenser.

Önskvärt läge:

Musikbranschens arbetsplatser ska vara lika trygga och säkra som alla andra i det svenska samhället – fria från trakasserier och övergrepp. För att uppnå detta krävs utbildning, tydliga riktlinjer och konkreta åtgärder.

Ett certifieringssystem kan införas för företag och organisationer som ansluter sig till en branschöverenskommelse, liknande **Musiksveriges manifest**. Arbetsmiljöverket bör också stärka sitt stöd till musikbranschens skyddsombud och uppmana till anmälningar av sexuella trakasserier. Dessutom måste anmälares anonymitet garanteras för att undvika repressalier.

För att bryta tystnadskulturen krävs ökad information och medvetenhet, så att fler vågar reagera och anmäla det de ser och upplever. Alla arbetsplatser och arrangörer med mer än tillfällig verksamhet bör ha en **tydlig policy** och en **handlingsplan** för hur sexuella trakasserier och övergrepp ska hanteras om de ändå skulle inträffa.

Musikerförbundet kräver att

- En nolltolerans mot sexuella trakasserier efterlevs på alla arbetsplatser
- Skyddsombudens ställning stärks på arbetsplatserna både för frilansare och anställda
- Varje återkommande uppdragsgivare har en policy och handlingsplan mot sexuella trakasserier, kränkningar och övergrepp
- Jämställdhetsmyndigheten får ett uppdrag att utbilda kollektivavtalsparter, organisationer och företag inom musikbranschen

8. Diskriminering

Bakgrund:

Diskriminering på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt är tyvärr vanligt. Undersökningar vid Karlstad Universitet har visat att redan vid 45 års ålder upplever 1/3 att de utsätts för ålderism vid anställningssituationer. Har du ett utomeuropeiskt ursprung eller ett namn med utländsk härkomst kan många vittna om svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Fortfarande har svenska vita män det numerära övertaget i musikbranschens styrelserum, även om det viktiga förändringsarbetet att öka mångfalden fortgår.

Problembild:

Ett mer öppet, större och inkluderande musikliv med friska välmående arbetsplatser kan bara åstadkommas genom just mångfald och jämställdhet. För att alla ska kunna verka på lika villkor och förverkliga sina ambitioner i musikbranschen krävs det en del förändringar.

Att kräva att arbetsgivare och arrangörer ska utbilda sig inom diskriminering borde vara en självklarhet. Diskrimineringslagen är tydlig med vad som gäller. Människor som utsätts för diskriminering måste veta vart de kan vända sig och att de har rätt att anmäla detta.

En annan sak att markera är var acceptans-gränsen ska gå. Ord formar vårt sätt att tänka och hjälper till att skapa vår världsbild och vårt samhälle. Att som upphovskvinna eller icke-binär ständigt mötas av ordet upphovsman i Upphovsrättslagen, kan upplevas som kränkande och diskriminerande. Fler och fler upphovsrättsorganisationer som exempelvis STIM, SKAP och SAMI använder numera det inkluderande ordet Upphovsperson som benämning. Musikbranschen har uphovspersoner från alla könstillhörigheter och detta bör speglas i Upphovsrättslagen. Det är dags att lagstiftningen uppdateras efter verkligheten.

Detta gäller även i många andra sammanhang med könskodade benämningar:

upphovsperson i stället för upphovsman
förtroendevald i stället för förtroendeman
diskrimineringsombud i stället för Diskrimineringsombudsmannen
likabehandlingsombud i stället för Jämställdhetsombudsmannen
barnombudet i stället för Barnombudsmannen

Förändringar har redan börjat slå igenom internationellt. På FIM's (International Federation of Musicians - samarbetsorganisation för världens musikfackförbund) årsmöte våren 21 togs ett beslut om att använda Chairperson istället för Chairman.

Önskvärd läge:

I musikbranschen skall det råda nolltolerans mot diskriminering. Ingen ska behöva missgynnas eller bli kränkt enligt diskrimineringslagen på arbetet eller på fritiden.

Det som skall styra var och ens möjligheter i yrkeslivet är kompetens och förmåga. Vi vill se ett musikliv där varje professionell musikutövare har samma självklara rätt att ta plats, utöva sitt yrke och använda sin kompetens oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder.

Könsneutrala inkluderande benämningar på myndigheter och i lagtexter lär oss alla från grunden att vårt samhälle bygger på att alla människor är lika mycket värda.

Musikerförbundet kräver att

- Din könstillhörighet, etnicitet eller andra diskrimineringsgrunder inte ska påverka dina möjligheter att verka i musikbranschen eller på arbetsmarknaden
- Varje arbetsplats och arrangör utbildas och har en likabehandlingsplan / diskrimineringspolicy för att hantera kränkningar och orättvist bemötande enligt Diskrimineringslagen
- Könskodade benämningar i lagar och myndighetsnamn byts ut till könsneutrala